УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

21.3.2014.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ МР ИГОРА ИВАНОВИЋА ПОД НАСЛОВОМ „КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА СТРУЧНЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ ЕУ КРОЗ ПЕРСПЕКТИВУ КОРПУСНЕ ЛИНГВИСТИКЕ“

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију

Научно-наставно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници од 26.02.2013. године образовало је Комисију за преглед и оцену докторске дисертације коју је кандидат **мр Игор Ивановић** пријавио под насловом **„Контрастивна анализа стручне терминологије ЕУ кроз перспективу корпусне лингвистике“**.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. **Др Весна Половина**, редовни професор (датум избора у звање редовног професора 18.05.2001, ужа научна област Општа лингвистика, предмет Општа лингвистика), Филолошки факултет Универзитета у Београду,

2. **Др Ивана Трбојевић**, доцент (датум избора у звање доцента 17.09.1999, ужа научна област Англистика, предмет Енглески језик), Филолошки факултет Универзитета у Београду,

3. **Др Игор Лакић**, ванредни професор (датум избора у звање ванредног професора 01.03.2011, ужа научна област Лингвистика, предмет Синтакса

енглеског језика), Институт за стране језике Универзитета Црне Горе.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Игор (Драгољуб) Ивановић

2. Датум рођења, општина, република:
11.11.1983.
Зеница, Босна и Херцеговина

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

19.02.2009. Институт за стране језике у Подгорици, Универзитет Црне Горе
„Анализа англицизама у рачунарском регистру“

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Наука о језику

Кратка биографија:

Игор Ивановић је рођен у Зеници, БиХ, 1983. године. У оквиру програма размене студената провео је, током 2005. пар месеци на усавршавању на преводилачким курсевима у Немачкој, Француској, Белгији и Холандији. Дипломирао је 2006. године на Филозофском факултету у Никшићу, одсек за енглески језик и књижевност и стекао звање професора енглеског језика и књижевности. Током 2007. завршио је специјалистичке студије, студијски програм превођење, и стекао степен специјалисте - преводилаштво. Од 2006. године ради на Институту за стране језике у Подгорици у својству сарадника у настави где предаје на преводилачкој групи предмета. Такође, предаје општи језик и језик струке на Правном, Машинском и Медицинском факултету. Поред тога, држи курсеве енглеског језика различитих нивоа на Институту за стране језике, а био је и предавач летње школе енглеског језика за победнике такмичења у Бијелој. Звање магистра стекао је 2009. године када је одбранио магистарску тезу на Институту за стране језике, Универзитета Црне Горе.

Списак објављених радова:

1. Ивановић, Игор. 2009. Кроз језике и културе, Англицизми рачунарског језика кроз перспективу преводних еквивалената и пуризма, У штампи.
2. Ивановић, Игор. 2010. Journal of Linguistic Studies, Anglicisms in the Serbian Language within Computer Context; volume 3, no. 2: ISSN 2065-2429, p. 21-28.
3. Ивановић, Игор. 2010. Филолошка истраживања данас, Упитник ЕК кроз корпусну лингвистику, Зборник радова са конференције, уредник Јулијана Вучо, Београд: У штампи.
4. Ивановић, Игор. 2010. Cross-cultural and trans-national perspectives, Contrasting through Corpus Linguistics, Зборник радова: У штампи.
5. Ивановић, Игор. 2011. Лингва, Корпусна и рачунарска лингвистика, год. IV/1, br. 7: UDK 811.163.4'366.596:81'322, стручни рад, ISSN 1800-7007, str. 55-69.
6. Ивановић, Игор. 2011. Translation and Interpreting as Intercultural Mediation, Conference proceedings, Модерне технологије у превођењу: У штампи.
7. Ивановић, Игор. 2011. Васпитање и образовање, Корпусна лингвистика, метод или наука?, Подгорица, бр. 1: YU ISSN 0350 – 1094, стр. 139-150.
8. Ивановић, Игор. 2012. Матица, Проблематика англицизама, Подгорица, број 50, година XIII, ISSN 1450-9059, стр. 429-441.

Излагања на научним скуповима (саопштења штампана у изводу):

1. Ивановић, Игор. 2009. Међународна конференција „Кроз језике и културу“, *Англицизми рачунарског регистра кроз перспективу преводних еквивалената и пуризма*, Херцег Нови, стр. 25.
2. Ивановић, Игор. 2010. Међународна конференција „Филолошка истраживања данас“, *Упитник ЕК кроз корпусну лингвистику*, Београд, стр. 57.
3. Ивановић, Игор. 2010. Sixth International Conference on English Language and Literary Studies, “Facing the Other in the Absence of Theory“, *Corpus Linguistics through the Questionnaire*, Никшић, стр. 5.
4. Ивановић, Игор. 2010. The Second International Conference on Linguistics and Intercultural Education (CLIE2), *Contrasting through Corpus Linguistics – EU Documents*, Херцег Нови, стр. 66.

5. Ивановић, Игор. 2010. Друга конференција ДПЛЦГ, „Ми о језику, језику о нама“, *Корпусна лингвистика у Црној Гори*, стр. 7.

6. Ивановић, Игор. 2011. International Conference on Translation and Interpreting as Intercultural Mediation (CLIE4), *Модерне технологије у превођењу*, Погдорица, стр. 18.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Контрастивна анализа стручне терминологије ЕУ кроз перспективу корпусне лингвистике“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација Игора Ивановића има 188 страна. Чине је следеће целине:

- **Насловна страна на српском језику**;
- **Насловна страна на енглеском језику**;
- **Страна са подацима о ментору и члановима комисије**;
- **Захвалност**;
- **Посвету**;
- **Резиме са кључним речима на српском језику**, у коме су описани предмет и циљеви истраживања, методологија, најзначајнији резултати и закључци;
- **Резиме са кључним речима на енглеском језику**;
- **Садржај**;
- **Текст дисертације**
- Основни текст дисертације има 134 стране и састоји се од следећих **5 поглавља**:
  1. Увод (16 страна)
  2. Контрастивна анализа корпуса (1. део) (40 страна)
  3. Корпусна лингвистика; метод или наука (13 страна)
  4. Контрастивна анализа корпуса (2. део) (60 страна)
  5. Закључак (5 страна)
- **Литература**, сачињена од 203 библиографске јединице;
- **Прилози** (Глосар правних и економских термина сачињен од преко 10.000 терминолошких јединица, лиценце коришћених програма, састав корпуса, коришћене интеренет стране и програми)
- **Биографија аутора**;
- **Изјаве** (изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада, изјава о коришћењу).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Игора Ивановића бави се улогом коју корпусна и рачунарска лингвистика умају у контрастивној анализи текстова на српском и енглеском језику. Предмет његовог истраживања су документа Европске Уније која су, пре свега, тематски везана за поље економије, права и јавног здравља. На основу тих текстова направљен је паралелни енглеско-српски корпус текстова који је основа свих анализа. Почетне хипотезе почињу од претпоставке да ће разлике у административном дискурсу текстова на српском и енглеском језику бити условљене не само формалним граматичко-структуралним разликама између ова два језика, већ и културолошким и системско-правним разликама које се пресликавају и утичу на њих. Даље, аутор наводи да корпус може бити веома користан приликом контрастирања лингвистичких елемената два језика, у овом случају између српског и енглеског језика, као и да је корпус је много поузданије оруђе у лингвистичким

анализама него што је то интуиција изворног говорника, па тако се неке речи понављају свега пар пута или се уопште не налазе у корпусу иако вероватно већина изворних говорника не би тако оценила на основу своје интуиције. У циљевима рада је наведено да ће аутор контрастирати лексичке и реченичне елементе из српског језика и њима одговарајуће преводилачке еквиваленте у енглеском језику и обратно, такође и доказати предности и мане корпусно-контрастивног приступа. Аутор је анализирао и преводне еквиваленте и граматичке јединице којима они припадају, као и врсту дискурса који се користи у оваквим типовима административних докумената (дискурсна обележја). Оно што је занимљиво јесте да је ова врста регистра веома осетљива на „слободнији“ превод, јер обично подразумева текстове чија је примарна сврха да буду информативног типа, а та информација мора бити прецизно пренесена у циљни језик. Ова „осетљивост“ ће нарочито бити видљива у текстовима облигационог типа гдје једна реч може променити структуру облигационог односа.

Структура ове дисертације у потпуности одговара стандардима радова заснованих на емпиријским истраживањима. Чине је увод, у коме су приказани тема, основни циљеви и претпоставке истраживања, поглавље посвећено дискусији добијених резултата и закључак, у коме се резимирају најважнија открића, која би могла бити полазна тачка будућих истраживања, као и могуће примене добијених података.

1. Увод

У уводном поглављу Игор Ивановић говори о корпусном приступу као једном од могућих приступа приликом контрастирања лингвистичких елемената. Такође, аутор истиче да анализа корпуса уз помоћ рачунара може веома брзо и прецизно да нам пружи податке о колокацијама и учесталости лексичких елемената. Тако даје пример за то које речи најчешће колоцирају са речју нпр. ИЗВЕШТАЈ. Веома брзо, уз поседовање одређене количине знања у раду на рачунару и са рачунарским програмима, можемо видети да су то ГОДИШЊИ, ПЕРИОДИЧНИ и ФИНАНСИЈСКИ, што за последицу има да се „најочекиванија“ колокација са ИЗВЕШТАЈ (конструкција главни глагол + директни објекат) ПОДНЕТИ ИЗВЕШТАЈ налази „тек“ на четвртом месту. Такође, аутор наводи и један битан закључак који ће се провлачити током целог рада а то је да нам корпус може рећи да ли се нешто јавља у језичком окружењу или не, али нам не може рећи да ли је то граматички правилно или није правилно у оквиру одређеног језика. Аутор такође, у уводном делу наглашава да овај рад има тежњу да води ка дубљем разумевању преводних еквивалената у оквиру административног дискурса, јер преводилац мора да потпуно разуме дубље значење административне лексике која потиче са простора који имају другачије културолошке и законодавне норме. Боље разумевање ове врсте дискурса води ка бољим преводима, који доприносе бољем разумивању међу стручњацима који имају додирних тачака са овом врстом докумената. Поред тога, аутор дефинише различите врсте корпуса, корпусну лингвистику, даје предности и мане корпусне анализе.

2. Контрастивна анализа корпуса (1. дио)

У овом поглављу Игор Ивановић даје многобројне примере у вези контрастирања на основу конкорданце. Он, на примерима из свог корпуса, контрастира употребу речи закон и *law* кроз њихове колокације и контекстуално окружење. Изводи низ закључака од којих је најзначајнији да разлике које су откривене потичу од различитих правно-формалних прилика између Црне Горе и Европске Уније. Оно што је значајно напоменути, јесте да су

овакве тврдње подкрепљене са преко 150 примјера реченица, на енглеском и српском језику. Аутор се даље осврће на листе учесталости речи и објашњава на који начин оне могу бити искоришћене у даљим анализама. Наорчито истиче да листе учесталости речи могу бити од помоћи онима који праве уџбенике за одређени узраст и ниво знања. Листе учесталости могу бити од помоћи јер помажу ауторима да сазнају које то речи су учестале (што обично значи и веома значајне) за поједине области учења и проширења вокабулара. Аутор даље своју пажњу преусмерава на колокације и детаљно их описује на многобројним примерима.

3. Корпусна лингвистика; метод или наука?

Кандидат на почетку овог поглавља објашњава своју жељу да, на основу интернет корпуса, одговори на питање које се налази у наслову. Наводи многобројне дефиниције разних аутора и напомиње да међу тим ауторима постоје одређена неслагања у вези тога шта је то корпсуна лингвистика. Како би покушао да реши то питање, кандидат користи веома занимљив метод, а то је испитивање текстова који се налазе на интернету и који се баве корпусном лингвистиком. На тај начин стичемо увид у све радове који су написани на ову тематику, што доприноси објективности резултата. Даље, кандидат анализира научне чланке који се баве проблематиком корпсуне лингвистике и добија недвосмислене резултате да већина лингвиста који се баве овом облашћу сматрају да је корпусна лингвистика методологија рада у оквиру опште лингвистике.

4. Контрастивна анализа корпуса (2. дио)

У овом поглављу мр Игор Ивановић даје резултате истраживања корпуса и дефинише које су то карактеристике његовог корпуса на основу добијених резултата. Прва карактеристика поменутог корпус јесте да он припада административном стилу који се састоји од следећих подстилова: Законодавно-правни, чији су жанрови закони, статути, устави, одлуке, наредбе, решења; Друштвено-политички - резолуције повеље, декларације, програми, реферати, саопштења, изјаве; Дипломатски - преписке, ноте, демарши, протоколи, меморандуми; Пословни – уговори, дописи, фактуре, сертификати, наруџбенице, уплатнице, рачуни, спецификације; Лични – молбе, жалбе, аутобиографије, пуномоћи, лична документа, упитници, анкете, формулари, итд. Аутор напомиње де се коришћени корпус састоји, пре свега, од прва три подстила. Даље, аутор налази да обрађени корпус припада имперсонализованом стилу из разлога што је то начин на који се службеним документима преноси информација. Лични моменти постају небитни, не постоји појединац. Комуницира се на нивоу множине, тј. заступа се интерес народа, државе. Следећа карактеристика коју кандидат налази јесте да се у текстовима оваквог типа налази много декомпонованих предиката који могу бити састављени од семикопулативних глагола као што су: вршити (вршити надзор), дати (дати сагласност) или водити (водити преговоре), а могу бити и замењени пунозначним глаголом који је обично онај из кога је изведена глаголска именица у лексичком дијелу предиката (добити пристанак - пристати). Затима кандидат доводи у питање интуицију изворног говорника тако што проналази примере где интуиција не одговара језичкој стварности. У питању је пример из поглавља Упитника о Јавном здрављу и заштити потрошача, у делу корпуса на енглеском језику најучесталија ријеч је HEALTH, што се може сматрати и очекиваним с обзиром на тематику. Са друге стране у делу корпуса на српском језику најучесталија реч није ЗДРАВЉЕ, већ је то реч ПРОИЗВОД/А/И. Објашњење за ову разлику можемо пронаћи у стручној терминологији која је карактеристична за поље здравства. Даља анализа се осврће на грешке које су пронађене у текстовима и путем седам дијаграма кандидат јасно показује на који начин се грешке могу

открити јер ће се оне увек налазити ван оптималног броја понављања за одређену реч. Кандидат затим анализира пронађене забрањујуће, овлашћујуће и наређујуће норме које су незаобилазне када се ради о административном стилу теста. На крају овог дела, аутор се бави контрастивном анализом граматичких елемената у корпусу, где посебну пажњу обраћа на одређени члан, колокације придева и именица и глаголске облике. Сваки од ових делова садржи велики број примера.

5. Закључак

На крају рада кандидат се осврће на проблематику коју је обрадио у целокупном тексту и закључује да корпусна и рачунарска лингвистика, све више и више, добијају на свом значају, али је неопходно напоменути да и оне као такве имају својих мана, а једна од најочигледнијих јесте да нам могу пружити резултате, али нам не могу рећи какав је квалитет тих резултата у смислу њихове, нпр. истинитости, али, и поред тога, кандидат је приказао да корпус може бити веома корисно средство у лингвистичким анализама. Кроз контрастирање лексичких и реченичних елемената из српског језика и њима одговарајућих преводилачких еквивалената у енглеском језику доказао је предности и мане корпусно-контрастивног приступа, анализирао преводне еквиваленте и граматичке јединице, као и врсту дискурса који се користи у оваквим типовима административних докумената (дискурсна обележја) и одговорио је на питања која се тичу сличности или разлика између ова два типа регистра у српском и енглеском језику.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији. Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Ивановић, Игор. 2009. Кроз језике и културе, Англицизми рачунарског језика кроз перспективу преводних еквивалената и пуризма, У штампи.
2. Ивановић, Игор. 2010. Journal of Linguistic Studies, Anglicisms in the Serbian Language within Computer Context; volume 3, no. 2: ISSN 2065-2429, p. 21-28.
3. Ивановић, Игор. 2010. Филолошка истраживања данас, Упитник ЕК кроз корпусну лингвистику, уредник Јулијана Вучо, Београд: У штампи.
4. Ивановић, Игор. 2010. Cross-cultural and trans-national perspectives, Contrasting through Corpus Linguistics, Зборник радова: У штампи.
5. Ивановић, Игор. 2011. Лингва, Корпусна и рачунарска лингвистика, год. IV/1, br. 7: UDK 811.163.4'366.596:81'322, стручни рад, ISSN 1800-7007, str. 55-69.
6. Ивановић, Игор. 2011. Translation and Interpreting as Intercultural Mediation, Conference proceedings, Модерне технологије у превођењу: У штампи.
7. Ивановић, Игор. 2011. Васпитање и образовање, Корпусна лингвистика, метод или наука?, Подгорица, бр. 1: YU ISSN 0350 – 1094, стр. 139-150.

8. Ивановић, Игор. 2012. Матица, Проблематика англицизама, Подгорица, број 50, година XIII, ISSN 1450-9059, стр. 429-441.
9. Ивановић, Игор. 2012. Наслеђе, Корпусна и рачунарска лингвистика на примјеру упитника ЕК, Крагујевац, ISSN 1820-1768: У штампи.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања показују да преко паралелних корпуса имамо бољи увид у језике који се проучавају, да се корпуси могу користити за сврхе упоредних анализа, као и да се боље проуче типолошке и културолошке разлике, али и да се нађу универзални елементи, да нам корпуси омогућавају да се уоче разлике између оригинала и превода, тј. између изворног и преведеног текста. Такође, корпуси су омогућили да се језик испитује на начине који су раније били недоступни. Примери ових начина укључују могућности квантитативних лингвистичких истраживања, као што је рачунање прецизних листа учесталости за речи или неке друге граматичке категорије, гдје говорник може да тестира употребу наспрам норме. Ово нам може помоћи у идентификовању регистра, или карактеристика стила аутора, што може бити од користи за књижевну стилистику, форензичку лингвистику и превођења. Корпус су променили начин на који гледамо на језик и обогатили одређене професије. Корпуси поседују огромне колекције текстова и теже да окупе све што се у језику јавља кроз његову употребу. На основу тих текстова могуће је извести одређене закључке, направити листе учесталости и колокација које су од велике помоћи особама којима су управо те ријечи у процесу учења неопходне. На овај начин могу да настану електронски речници који својим корисницима омогућавају не само стандардне карактеристике као што су дефиниције и пар примера већ омогућавају да се одређена реч посматра практично у свим могућим контекстима. Ученици могу и да сами направе своје корпусе, на основу већег корпуса, како би проучавали неке карактеристике језика на основу својих „мини“ корпуса. Корпуси су учинили наша истраживања лакшим. Са корпусом, преводилац може врло брзо да открије који све преводни еквиваленти постоје за реч која га интересује. Може такође да види како су ту реч преводили колеге преводиоци у другим документима и да ли постоје неке промене у преводним еквивалентима протоком времена. Било ко, уз елементарно познавање функционисања рачунара и рачунарски програма за ову сврху може да проучава, нпр. помоћне глаголе, јер управо ти програми омогућавају да се подаци добију знатно брже, него да се исти поступак обавља „пешке“. Корпус је дакле веома богат извор за проучавање језика. Као директна последица овог нове идеје се јављају, а старе бивају подвргнуте поновном проверавању и по потреби додавању или изменама. Дакле, корпусну лингвистику и електронске корпусе треба схватити као вид природне еволуције језика. Корпусна лингвистика налази своју примену и у другим областима науке.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидат је изабрао значајан и недовољно истражен проблем контрастирања кроз употребу корпусне и рачунарске лингвистике. Коректно је презентовао циљеве и урадио научно истраживање. Одговарајући узорак, одговарајући корпус, одговарајуће методе анализе, као и огроман број примера довели су до валидних истраживачких налаза који потврђују да докторска дисертација **„Контрастивна анализа стручне терминологије ЕУ кроз перспективу корпусне лингвистике“** кандидата мр Игора Ивановића представља значајан

и оригиналан научни допринос у области лингвистике. Поред научног доприноса у области лингвистике, вредни истраживачки налази продубљују сазнања и отварају истраживачке смерове и у повезаним научним областима као што су: социолингвистика, историјска лингвистика, дијалектологија, културолошке студије, итд.
IX ПРЕДЛОГ:
На основу свега наведеног, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију **мр Игора Ивановића** под насловом **„Контрастивна анализа стручне терминологије ЕУ кроз перспективу корпусне лингвистике“** и предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да извештај **прихвати** и упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидата **позове на усмену одбрану** рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

_____

Др Весна Половина, редовни професор
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

_____

Др Ивана Трбојевић, доцент
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

_____

Др Игор Лакић, ванредни професор
Универзитет Црне Горе – Институт за стране језике, Подгорица